

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

СПОГАД ПРО ВЧИТЕЛЯ АНАТОЛІЯ ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧУКА

*Життя прожити – не поле перейти.
Ця істина давно всім відома.
Однак не всім дано здолати втому
В дорозі до життєвої мети.*

У 80-річному віці 7 листопада 2020 року відійшов у вічність один із найкращих хірургів України, кандидат медичних наук, доцент кафедри факультетської хірургії, заслужений лікар України Анатолій Григорович Шевчук. Він – відомий хірург, який працював на різних посадах з надання ургентної і планової хірургічної допомоги в різних лікарнях України і за кордоном.

Народився Анатолій Григорович 25 жовтня 1940 року в українській сім'ї в мальовничому селі Цикува, що на Хмельниччині. Коли йому було 9 років, трагічно загинула мати: її вбила блискавка. Мав двох братів-медиків: один був старший, а інший молодший від нього рівно на 12 років.

Після закінчення училища з 1957 по 1959 рр. працював фельдшером районної поліклініки та фельдшерського пункту в с. Нове Село та в Свиридах Антонінського району Хмельницької області. З 1959 по 1962 рр. проходив строкову службу в рядах Радянської Армії із мрією вступити в медичний інститут. На військовій службі на третьому році дали можливість вчитись на підготовчих курсах при Будинку офіцерів на базі Станіславської середньої школи №12. Як згадував Анатолій Григорович в своїй книзі-мемуарах «Життя прожити – це зміст його знайти!», викладачі навчали розв'язувати задачі, використовуючи логарифмічну лінійку, чим він дуже здивував своїх екзаменаторів з фізики на вступних іспитах в інститут. Відмітив він також свого майбутнього друга Шевчука Михайла Григоровича, тезку його старшого брата, який тоді був ще к.мед.н., за допомогу при написанні твору на вступних іспитах.

Навчаючись в медінституті, одружився з однокурсницею Аліною, з якою пройшов життєвий шлях довжиною в 57 років. На третьому курсі, у 1964 році, у них народився син Сашко, а в 1969 році в селі Зуївцях на Полтавщині – донька Вікторія.

Під час навчання Анатолій Григорович активно працює в хірургічних гуртках, фельдшером

хірургічного відділення військового госпіталю, де вдосконалює практичні навички медичної діяльності. Як зазначає він у своїх мемуарах, студентів у той час навчали досвідчені професори, доценти й асистенти, які мали великий педагогічний, а особливо лікувальний досвід. Багато з них були учасниками війни, заняття проводили не в класах, бо їх було обмаль, а, в основному, біля ліжка хворого; на теоретичних кафедрах – біля мікроскопа, на експериментальних тваринах, трупному матеріалі або виконували досліди в лабораторіях. Разом з тим, влітку й особливо на 5–6-му курсі під керівництвом цивільного хірурга-службовця Л.Ю. Нікорака в лазареті виконав самостійно та при його асистенції більше 30 операцій, у тому числі апендектомію при гострих і хронічних апендицитах, герніопластику, венекзез. Усі роки, від зарахування Шевчука А.Г. студентом, будучи старостою курсу, і до заключного слова ректора, очолював «Alma mater» комісар партизанського об'єднання, д.мед.н., великий вчений, перший у вузі «Заслужений діяч науки і техніки», професор Георгій Овксентійович Бабенко.

У ті часи не було інтернатури, тому після закінчення медичного інституту з 1968 по 1971 рік працював головним лікарем і за сумісництвом – хірургом Зуївцівської сільської дільничної лікарні на 35 ліжок Миргородського району Полтавської області. Це був час становлення хірурга та організатора охорони здоров'я. Цікавий випадок описує Шевчук А. Г. у книзі про своє життя про досить актуальну проблему часу 60-х років минулого століття, що органічно переплітається із сьогоденням: «Після фестивалю молоді в Москві (1957 р.) в СРСР був спалах віспи. Наказом було зобов'язано провести щеплення усюмо дорослому і дитячому населенню один раз у 10 років. Завдання не просте, особливо з дорослим населенням, бо всі розуміли, що щеплення дітей – то закон, а навіщо дорослим? Була рання весна, болото по «вуха», і я ходив з хати в хату, терпляче роз'яснював і робив щеплення навіть глибоко старим людям. І яка була в мене

радість, коли перевіркою райСЕС дані мого звіту щеплення підтвердились реальними даними: мої жителі, дорослі і малі, з гордістю демонстрували знаки щеплень на плечах, і вони з розумінням хвалили мою роботу. Багато з них дякували за те, що в те болото і проливні дощі були прохлоровані їм криниці».

З 1971 по 1973 рік навчався в клінічній ординатурі з хірургії при кафедрі загальної хірургії Івано-Франківського медичного інституту і почав наукову роботу з вивчення «постгастрорезекційних ускладнень і їх перебігу в залежності від екскреторної функції слизової кукси шлунка та газового складу крові». Для виконання роботи Анатолія направили на курорт «Моршин», де він швидко добрав хворих, оскільки зарахували на цілий оклад лікаря в санаторій «Дністер», де переважали хворі з демпінг-синдромом.

Після закінчення навчання був скерований на посаду заступника головного лікаря та за сумісництвом лікаря-хірурга міської клінічної лікарні № 1 м. Івано-Франківська. В 1976 році призначений на посаду головного лікаря цієї ж лікарні й одночасно навчався в заочній аспірантурі на кафедрі факультетської хірургії Івано-Франківського медичного інституту. В 1977 році нагороджений почесним знаком МОЗ СРСР «Отличнику здравоохранения» та знаком «Изобретатель СССР». У цьому ж році колектив МКЛ № 1 визнаний переможцем Всесоюзного конкурсу і був нагороджений міністром МОЗ СРСР Дипломом I ступеня та

грошовою премією. Для підтримки «хірургічної форми» щомісячно мав 4-5 нічних ургентних чергувань, де виконував різні оперативні втручання. Старався брати участь в ургентних травматологічних та нейрохірургічних втручаннях, що пізніше, коли працював хірургом в Африці, досить пригодилося при масовому поступленні травмованих хворих. Інколи відвідував операції в торакальному відділенні та операції на серці і легенях професора О.С. Боровкова, його наукового керівника. Як заочний аспірант кафедри факультетської хірургії при МКЛ №1, змушений був наново взяти тему дисертаційної роботи, що відповідала профілю досліджень кафедри. Звичайно, було шкода роботи з постгастрорезекційних ускладнень, але її тема не була затверджена у відповідний час.

Крім цього, щомісячно по 2-4 рази брав участь у планових операціях з професором С. М. Геніком, доцентом С. Я. Сулимою, іншими асистентами й лікарями, особливо тематичних хворих. Новий ректор медінституту професор Дехтяр А. Л. навіть запрошував асистентом на свою кафедру хірургії. Все це дало можливість пройти відбір для роботи лікарем за кордоном і гідно представляти нашу хірургічну школу в Кабо-Верде (Республіка Острови Зеленого Мису в Атлантиці на заході Африки), де з 1982 по 1985 рік працював хірургом в місті Прая (столичному госпіталі ім. Аугустіно Нетту).

Обхід з лікарями (1984): Армєндіно (Куба), д-р Сун (Китай)

В Кабо-Верде працював хірургом в різних госпіталах: на островах Фогу (острів-вулкан з плантаціями кави в підніжжі вулкану, що отримує вологу з нічного повітря), на острові Сант-Віценті в госпіталі м. Мінделу (місто-порт). Операції починали з техніком-анестезистом Марією (Куба) о 8.00 і закінчували о 22.00 години з перервою 1 година на обід.

Анатолій Григорович отримав надзвичайний професійний досвід, працюючи з хірургом з Єгипту

Морісом та кубинцем Альдо, виконуючи оперативні втручання з приводу мамектомії, при хронічному зовнішньо- внутрішньому геморої (біля 150 хворих), проведено 4 аденоектомії при аденомі простати, прооперував 15 хворих з еу-, гіпертиреоїдним вузловатим зобом та 3-х жінок з тиреотоксичним зобом, асистував при 21 тиреоедектоміях, незважаючи на багатий раціон морепродуктів у цьому регіоні. Досить поширеною патологією серед дітей було випадіння прямої кишки 1-

2 стадій; з випадінням прямої кишки 3-го ступеня до 16 см та нетриманням калу звернулись три жінки: усім їм було виконано операцію Зореніна-Кюмеля. Операції з приводу випадіння прямої кишки як у дітей, так і дорослих виконував самостійно за детальним вивченням підручника «Оперативна хірургія» професора Літманна Імре і чіткого уявлення про хід операції. Рак прямої кишки 2-3 ст. прооперовано в 4 хворих. Були операції з приводу раку головки статевого члена. Виконано до 18 операцій планового венекзезу при варикозній хворобі нижніх кінцівок в стадії ускладнень – трофічних виразок з перев'язкою комунікантних вен за Кокетом та Лінтоном; в усіх випадках – з добрим або задовільним наслідком. Прийшлося бути і нейрохірургом: видаляв субдуральні гематоми травмованим пацієнтам. На острові Фогу функціонував лепрозорій, хірургу прийшлося його відвідати й оперувати там.

Всього за три роки роботи в Кабо-Верде було виконано 2171 велику операцію та близько трьох сотень малих у невеличкій операційній, яка була розташована у дворі госпіталю, і хворі заходили в операційну прямо з вулиці.

Крім практичної, Анатолій Григорович займався й науковою діяльністю, бажаючи ділитися своїм досвідом із колегами, тому опублікував статтю клінічних випадків «Диференційна діагностика гострого апендициту в умовах підвищеної захворюваності черевним тифом» в «Клинической медицине» (№ 8 – 1988, С.69-72), розуміючи, що на Батьківщині на той час виникали різні епідситуації навіть з летальними наслідками, а в статті критично розглянуто допущені Шевчуком А. Г. і колегами помилки, які, користуючись досвідом автора, можна було б виправити.

Нова ера життя для хірурга почалася з поверненням додому. З 1986 по 1987 рр. працював заступником головного лікаря з хірургічної роботи Івано-Франківської обласної клінічної лікарні, а в 1987-1990 рр. – головним лікарем Івано-Франківського ліксану-пру та обласної лікарні №2. В усі роки роботу на адміністративних посадах поєднував з хірургічною практикою.

За матеріалами практичної хірургічної діяльності в 1988 році з успіхом захистив дисертацію на тему «Корекція реологічних та мікроциркуляторних розладів в комплексному хірургічному лікуванні облітеруючого атеросклерозу нижніх кінцівок» за спеціальністю 14.00.27 – хірургія, за що Вищою Атестаційною Комісією СРСР було присвоєно звання кандидата медичних наук.

Нарешті мрія про роботу в медичному вузі здійснилась, коли в 1990 році був запрошений на посаду асистента кафедри факультетської хірургії Івано-Франківського державного медичного інституту. З 1994 року – доцент цієї ж кафедри. З 1996 року кафедра факультетської хірургії розмістилася на базі міської клінічної лікарні №1, де Анатолій Григорович був головним лікарем, і саме з цим медичним закладом була пов'язана велика частина життя цієї людини, хірурга і вчителя: всього 34 роки. У березні 2007 р. переведений на посаду професора кафедри хірургії післядипломної освіти на цій же базі. У подальшому

щорічно продовжували трудовий договір на посаді доцента цієї ж кафедри, де викладав до своїх останніх днів.

Впродовж тривалого часу працював заступником декана на 5-6 курсах медичного факультету (1993-1999 роки), коли студенти називали його «папою Толею», настільки були близькі, настільки ним опікувані. Згадують, як здавали державні іспити, як заступник декана «стояв за них горою». Життя медичного вузу, студентів, Анатолія Григоровича – це робота команди, яку очолював тоді професор Євген Михайлович Нейко, ректор ІФНМУ з 1987 по 2010 рік, у складі якої були професор Глушко Л. В., професор Середюк Н. М., професор Дикий Б. М., професор Василюк М. Д., доцент Федорченко М. В., доцент Александрук О. Д., доцент Попович Я. О. та інші колеги.

У Анатолія Григоровича був чудовий голос, який продемонстрував ще на концерті на першому курсі, коли співав «Чорнії брови, карії очі...», потім, будучи заступником головного лікаря і головним лікарем МКЛ №1, неодноразово виступав на концертах перед колективом. Завоювали вони разом з дружиною Аліною прихильність колег на островах Зеленого Мису, яким полюбилася ця пара з України з піснями «Час рікою пливе», «Розпустили кучері дівчата», «Краси такої, як в Карпатах...», «Як я малим збирався на весні...». Шевчук А.Г. був учасником самодіяльної народної чоловічої капели «Сурма» медичного університету, яка виступала з концертами у Києві, Тернополі та багатьох інших містах України, а також в Польщі.

Указом Президента України № 2486 від 18.05.2001 року присвоєно почесне звання «Заслужений лікар України».

Підсумком практичної і наукової діяльності є 245 друкованих наукових робіт, 12 патентів на винаходи та 18 раціоналізаторських пропозицій. Є співавтором посібника для хірургів-інтернів та лікарів-хірургів «Ускладнені виразки шлунку та дванадцятипалої кишки» (1998), монографії «Гострий піелонефрит» (2004), підручника для студентів медичних закладів «Перша долікарська допомога» (2005), «Абдомінальна хірургія» англійською мовою (2015).

Маючи двох дітей, трьох онуків, одного правнука, посадивши не одне деревце, написавши книгу про своє життя, а в основному про своє професійне життя, часто любив повторювати: «Все задумане я встиг зробити».

Любив використовувати латинські вислови, вважаючи, що кожен з них несе інформацію цілої книги:

«Primum non nocere!» – «Не нашкодь!»;

«Praestat otiosum esse quam male agree!» – «Краще нічого не робити, ніж робити погано!»;

«Quidquid agis, prudenter agas et respice finem» – «Щоб ти не робив, роби розумно і передбачай наслідки»;

«Mors omnibus communis» – «Смерть є однаково неминуча для всіх»;

Вічна пам'ять унікальному вчителю, хірургу, патріоту України...